

افغانستان شش منبع بزرگ نفت و گاز دارد (بخش دوم)

در بخش اول این مقاله به حوزه نفتی "قشقری" در شمال افغانستان پرداخته شد و ظرفیت کلی این حوزه نفتی مورد بررسی قرار گرفت. در این بخش، دیگر مخزن های نفت و گاز افغانستان مورد مطالعه قرار می گیرند.

بخش دوم

در مورد آن توضیح داده شد، در مورد مناطق دیگر حوزه نفتی به جز مخزن نفت قشقری که در [بخش اول این مقاله](#) در 20 کیلومتری غرب "بازارکلی" آمودریا اطلاعات کمتری در دست است. ذخیره نفتی دیگری در سال 1977 سرپل کشف گردید که مشخصات تخصصی آن این گونه است:

اندازه این ذخیره در طبقه تباشیر پایانی مساوی به 18 در 1.4 کیلومتر به امپلیتود 30 متر بوده و موقعیت افقی مذکور از 166850.6 تا 1680 متری و کثافت نفت 0.856 گرم فی سانتی متر مکعب است و متوسط موجودیت مواد فرار کننده و مقدار سلفر 1.8 درصد و مقدار پارافین 2.17 درصد، اسفلتین 6.2 درصد و غلظت سینماتیکی 16.2 سانتی پواز و دارایی گاز کاندینست از 2 الی 10 گرم در متر مکعب می باشد. مساحت اصلی اشباع شده نفتی 2400 هزار متر مربع است. مقدار نفت در همین 0.37 به ارتفاع 5.6 متر، ضریب قابلیت نفوذ 0.20 و ضریب نفتی 0.59 و ضریب نفت دهی یک طبقه 750 هزار تن و قابل استخراج 277 هزار تن است.

در طبقه 14 جیولوجیکی سمت شمالی دارای نفت سرشار است. مشخصات "زمرد سای" ساحه دیگر نفتی، ساحه اندازه محفظ 9.5 ضرب 2.7 کیلومتر به امپلیتود 84 متر بوده و موقعیت افقی: تخصصی این ذخیره نفتی نیز چنین است مذکور بین 1650 تا 1770 متر است. کثافت نفت 0.887 گرم در سانتی متر مکعب و متوسط موجودیت مواد فرار طبقه 31.0 درصد، سلفر 2.1 درصد، پارافین 4.4 درصد، اسفلتین 8.2 درصد بوده و غلظت سینماتیکی 43 سانتی پواز موجودیت گاز کاندینست بین 12 تا 20 گرم در متر مکعب نفت و فشار طبقه 21.5 میگاپاسکال و حرارت می باشد متر مربع و ضخامت مشبوع نفتی 8.6 متر، 10063 طبقه 83 درجه سانتی گراد است. مساحت اصلی مشبوع از نفت ضریب قابلیت نفوذ 0.22 و ضریب نفتی 0.64 و ضریب نفت دهی 0.25 است. موجودیت نفت در این طبقه به قدر 10688 هزار متر مکعب و قابل استخراج آن 2672 هزار متر مکعب می باشد.

تاسیسات جدید چاه نفت انگوت

به صورت عمومی در هر پنج ساعه ذکر شده نفت قابل استخراج 11.21 میلیون تن نفت به قرار محاسبات صورت همچنین چاه های منطقه انکوت ولایت سرپل با حضور نعمت الله شهبانی وزیر معادن و صنایع و گرفته، موجود است پروژه استخراج این چاه ها با ظرفیت 800 بشکه تیل در يك شبانه روز. مقامات ولایت سرپل چندی قبل افتتاح گردید آغاز گردیده و پس از تصفیه در پالایشگاه های کشور به بازار عرضه خواهد شد.

ریاست نفت و گاز شبرغان به نویسنده این مقاله گفته است که افغانستان دارای شش منبع بزرگ نفت و گاز می باشد که در مورد شامل حوزه های ساحلی نفتی آمو دریا، افغان- تاجک، کشکه، کنواز، هلمند و حوزه نفت خیز هرات است حوزه نفت خیز آمو دریا پیش تر بحث شد. حوزه نفت خیز افغان - تاجیک دارای ذخیره پیش بینی شده ۵۹۶،۱ میلیارد بشکه است، که اگر هر بشکه نفت را 77 دالر حساب کنیم ارزش مجموعی این ذخیره نفتی به 123 میلیارد دالر میرسد این حوزه نفتی این روزها در حال واگذاری است. سخنگوی وزارت معادن می گوید که سروی این حوزه نفتی توسط يك کمپانی کانادایی آغاز شده است و پس از پایان سروی این حوزه نفتی به داوطلبی گذاشته می شوده این حوزه نفتی در شمال شرق کشور است و ولایت های بغلان، قندوز و تخار را در بر می گیرد.

پیش جواد عمر، سخنگوی وزارت معادن از آغاز کار سروی این حوزه توسط يك کمپانی کانادایی خبر داده و می گوید از این وزیر معادن گفته بود که ذخیره ساحه نفتی حوزه های افغان- تاجیک و آمو دریا در حدود 15 تریلیون متر مکعب نفت برآورد شده است چیزی در حدود 60 تریلیون بشکه نفت خواهد شد که در جدول کشورهای دارای ذخایر نفت در رتبه 9 بعد از روسیه قرار می گیرد و بالاتر از لیبی.

با توجه به مقدار مصرف جهانی و ذخایر کشورهای عمده تولید کننده نفت، افغانستان در زمره صادرات کننده های عمده به شمار نخواهد رفت؛ اما این مقدار نفت خام می تواند نیازهای داخلی را برای سالیان متمادی برآورده کند.

افغانستان شش منبع بزرگ نفت و گاز دارد که برخی از این حوزه ها با کشورهای همسایه شریک هستند.

این در حالی است که میزان ذخایر جهانی 1392 تریلیون بشکه نفت خام گفته شده و 84 میلیون بشکه روزانه تولید جهانی نفت خام است و مصرف جهانی آن 85 میلیون بشکه روزانه ثبت شده است. افغانستان در رتبه 158 جهانی از لحاظ واردات نفت به مقدار روزانه 4120 بشکه در سال 2004 گفته شده است. در مورد حوزه های نفتی در جنوب و جنوب شرق افغانستان متأسفانه معلومات دقیق وجود ندارد و تا به حال نتایج کارهای تحقیقی و اکتشافی هم توسط وزارت معادن به بیرون درز نکرده است.

در مورد گاز هم باید گفته شود که مجموع ذخایر کشف شده گاز در حدود ۵،۶۸۷ میلیارد فوت مکعب و مجموع ذخایر قابل گاز مایع در حدود ۵۶۲ میلیارد بشکه است. این میدان ها شامل موارد ذیل می باشند:

این منطقه در 35 کیلومتری جنوب شرقی شهر شبرغان واقع گردیده است. ابعاد منطقه چین: **میدان گازی خواجه برهان** خورده $7 \times 2/5$ کیلومتر می باشد. در سطح چین خوردگی، ترکیب شیمیایی گاز این میدان دارای 92 فی صد متان می باشد و دیگر حجم آن را هایدرو کربون های دیگر تشکیل می دهد. ذخیره کلی این میدان در حدود 4 تا 5 میلیارد متر مکعب تخمین زده شده است.

میدان گازی یتیم تاق یکی از بزرگترین میدان های گازی منطقه شبرغان است که مجموع ذخیره: **میدان گازی یتیم تاق** در جریان حفاری چاه شماره 4 این میدان به دلیل عدم رعایت. میلیارد متر مکعب می باشد 25 آن در حدود 20 تا استنداردهای حفاری و عدم تعیین دقیق فشار داخلی مخزن، کلیه تأسیسات حفاری در اثر انفجار چاه منهدم گردید. این حادثه باعث آزاد شدن گاز و آتش سوزی گردید که قریب به یک سال ادامه یافت تا بالاخره با روشهای مختلف از جمله تزریق مواد و گذاشتن سرپوش فلزی آتش سوزی چاه مهار گردید.

این میدان در 19-22 کیلومتری جنوب شرقی شهر شبرغان قرار دارد. ابعاد این میدان در: **میدان گازی خواجه گوگردک** حدود 9×5 کیلومتر می باشد که حاوی گاز ترش و شیرین است. ذخیره کلی این میدان در حدود $46/8$ میلیارد متر مکعب تخمین زده شده و بهره برداری از آن از 21 اکتبر 1967 آغاز شده است. در سال 1973 بیست و هشت حلقه چاه جهت استخراج و بهره برداری گاز حفر گردید و تا سال 1975 به 32 حلقه افزایش یافت. بخشی از گاز تولیدی این منطقه از طریق خط لوله به شوروی سابق صادر می شد و بخشی دیگر از آن به کارخانه کود و برق مزار شریف منتقل می گردید. ذخیره گاز ترش خواجه گوگردک در حدود $18/4$ میلیارد متر مکعب و گاز شیرین آن در حدود 37 تا 38 میلیارد متر مکعب ارزیابی شده است.

افغانستان ذخایر قابل توجه نفت و گاز دارد اما نمی تواند یکی از تولید کنندگان اصلی نفت در جهان باشد.

این میدان در حوزه گازی شبرغان واقع شده است و ذخیره گاز آن 41 میلیارد متر مکعب ارزیابی: **میدان گازی جردوق** شده است. علاوه بر میدان های ذکر شده، مناطق نفت و گاز خیز دیگری نیز در این ناحیه شناسایی شده اند که می توان حوزه محمد جان خان دگر، حوزه بلخ، حوزه غورماچ، حوزه علی آباد، حوزه کفتو، حوزه آقچه، به حوزه دشت لیلی حوزه جنگل کلان اشاره نمود.

چاه های گاز افغانستان تا به حال بعد از 10 سال به صورت جدی مورد استخراج قرار نگرفته و مردم هنوز گاز مورد نیاز خود را از کشورهای دیگر وارد می کنند. با توجه به رشد 12 درصدی سالانه در مصرف جهانی گاز، افغانستان نیز با داشتن ذخایر عظیم گاز باید روی استخراج و تصفیه آن برای مصارف درونی و حتی صادرات گام های بلندتری بردارد.

چندی قبل سایت مرکز مطالعات زمین شناسی آمریکا اعلام کرد که افغانستان دارای 1.6 میلیارد بشکه نفت خام، 15687 میلیارد متر مکعب گاز طبیعی و 562 میلیارد بشکه گاز مایع ذخایر کشف نشده است. همین سایت اعلام می کند که بیشتر ذخایر کشف نشده نفت افغانستان در حوزه افغان- تاجیک قرار دارند و گاز طبیعی کشف نشده در آمودریا موقعیت دارد.

نکته قابل توجه دیگر، حوزه های نفت و گاز مشترک بین افغانستان، تاجیکستان و ترکمنستان و حتی ایران در منطقه سرخس است. اگر افغانستان از ذخایر طبیعی خود استفاده نکند کشورهای دیگر با توجه به توان اقتصادی و جذابیت های بیشتر برای سرمایه گذارهای خارجی و کمپنی های بزرگ، خواهند توانست زودتر نفت و گاز این منابع مشترک را استخراج نمایند.

با توجه به این که افغانستان از لحاظ مواد اولیه صنعتی غنی است و معادن عظیم سنگ های قیمتی و کاربردی ، منرال های کارآمد و ذخایر عظیم هایدروکاربن ها در آن موجود است، می تواند بحران مالی و اقتصادی بعد از 2014 و مشکل بی کاری در بین نیروهای متخصص و کارگر را از طریق سرمایه گذاری بیشتر روی همین منابع حل نماید .

نویسنده: سید نادر پژوهش

ویراستار: عاصف حسینی

ازدی وی